

BARAZA LA WAWAKILISHI ZANZIBAR

Simu Nam. + 255 24 2230602/1

Fax Nam. + 255 24 2230215

Tovuti: www.zanzibarassembly.go.tz

SANDUKU LA BARUA 902,
ZANZIBAR

Barua Pepe: zahore@zanlink.com

HOTUBA YA MAONI YA Kamati Ya Sheria, Utawala Bora Na Idara Maalum KUHUSU MSWADA WA SHERIA YA KUFUTA SHERIA YA ADHABU, KUTUNGA SHERIA MPYA YA ADHABU, KUWEKA MASHARTI BORA ZAIDI PAMOJA NA MAMBO MENGINE YANAYOHUSIANA NA HAYO

Mheshimiwa Spika, awali ya yote sina budi kumshukuru Mwenyezi Mungu Mwingi wa Rehema Mwenye kurehemu kwa kutujaalia uhai na afya njema, ambayo imetuwezesha kukutana tena katika Baraza hili tukufu kwa ajili ya kutekeleza matakwa ya Katiba ya Nchi yetu kiujumla. Ninamuomba Mwenyezi Mungu Mtukufu azidi kutubariki pamoja na kutupa neema zake ambazo kwa hakika sote ni wategemezi na wahitaji wake kwa kila jambo.

Mheshimiwa Spika, pia natoa shukrani zangu za dhati kwa wewe binafsi pamoja na wasaidizi wako, akiwemo Mheshimiwa Naibu Spika pamoja na Wenyeviti wa Baraza hili tukufu kwa namna mnavyoliendesha Baraza kwa umakini na umahiri mkubwa, ninamuomba Mwenyezi Mungu awazidishie hekma na busara katika kutekeleza jukumu lenu la kutuongoza ili tuweze kutekeleza vyema wajibu wetu katika chombo hiki muhimu kwa nchi yetu.

Mheshimiwa Spika, aidha, nitangulize shukrani zangu maalum kwa Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa ushirikiano mkubwa na Ofisi ya Mwendesha Mashtaka (DPP) kwa kazi nzuri walioifanya ya kuupitia, kuurekebisha na hatimae kuundika upya Mswada huu wa “*Sheria ya kufuta Sheria ya Adhabu, Kuweka Masharti Bora zaidi Pamoja na Mambo Mengine yanayohusiana na hayo.*” ili utekelezaji wake uwe rahisi na uwe wenye kuleta ufaniksi kwa wasimamiaji wa Sheria na Haki ya kila mmoja.

Mheshimiwa Spika, kuletwa kwa Mswada huu kutaweza kupunguza kilio cha muda mrefu kwa watetezi wa haki na wasimamizi wa adhabu katika makosa ya jinai kwa vile changamoto kubwa inaonekana kuendelea kuongezeka kwa makosa ya jinai kutokana na adhabu zilizopo kuwa ndogo na kwa kiasi fulani kushindwa kwenda sambamba na makosa yenyewe katika jamii.

Mheshimiwa Spika, madhumuni ya Mswada huu ni kukusudia kuanzisha Sheria ya Adhabu ambayo itaainisha makosa na adhabu pamoja na kuweka masharti bora yanayohusiana na makosa. Aidha, Mswada huu unapendekeza masharti ya Sheria ili kwenda sambamba na wakati, unaondoa adhabu, unaondoa masharti yaliyofutwa na Sheria nyengine, unarahisisha lugha na umetumia namna mpya ya uandishi wa Sheria. Vile vile, Mswada huu unaoanisha masahrti ya Sheria hii na masahrti ya Sheria mpya ya Mwenendo wa Jinai na unakusudia kuleta ufanisi katika usimamizi wa haki jinai ndani ya Zanzibar.

Mheshimiwa Spika, pia, napenda nitumie fursa hii kuwashukuru Wadau mbali mbali ambao Kamati yetu ilikutana nao kwa mashirikiano yao makubwa ambayo walitupatia na kuweza kutoa maoni yao mbali mbali kwa lengo la kuuboresha Mswada huu. Kamati inawashauri wasichoke kutoa maoni yao pale wanapoona inafaa kufanya hivyo kwani sote tunalengo la kuitetea jamii na tunapenda kuikinga kuingia katika makosa ya kijinai yenye kuleta matatizo katika nchi yetu.

Mheshimiwa Spika, Kamati ya Sheria, Utawala Bora na Idara Maalum imeupitia Mswada huu ukurasa kwa ukurasa kutoka mwanzo hadi mwisho na kuelewa dhana mzima kwa mantiki ya Mswada huu, ambapo marekebisho mbali mbali yamependekezwa kufanywa na Kamati kwa kuzingatia umuhimu wa Sheria hii katika Zanzibar.

Mheshimiwa Spika, naomba sasa uwatambue Wajumbe waliounda Kamati hii kama ifuatavyo:

1.	Mhe. Machano Othman Said	Mwenyekiti
2.	Mhe. Mwantatu Mbarak Khamis	Makamao Mwenyekiti
3.	Mhe. Nadir Abdul – latif Yussuf	Mjumbe
4.	Mhe. Wanu Hafidh Ameir	Mjumbe
5.	Mhe. Saada Ramadhan Mwendwa	Mjumbe
6.	Mhe. Ali Khamis Bakari	Mjumbe
7.	Mhe. Suleiman Makame Ali	Mjumbe
8.	Nd. Ali Alawy Ali	Katibu, na
9.	Nd. Haji Jecha Salum	Katibu

Mheshimiwa Spika, naomba sasa uniruhusu nieleze baadhi ya marekebisho na mapendekezo mbali mbali ambayo Kamati yetu imeyafanya na pia, naomba kuwatanabahisha Waheshimiwa Wajumbe wa Baraza lako tukufu ya kwamba, hotuba hii inatoa tu ufafanuzi wa baadhi ya vifungu ambavyo vimependekezwa na kufanyiwa marekebisho na Kamati, hivyo maelezo zaidi ya mapendekezo hayo yamo katika muhtasari wa marekebisho yetu ambayo Waheshimiwa Wajumbe tayari mmeshapatiwa.

Mheshimiwa Spika, katika Sura ya Tano ya Mswada huu kichwa cha habari kinarekebishwa kwa kufuta neno “SURA” na badala yake kuweka neno “SEHEMU”. Marekebisho haya yatasaidia kuleta mpangilio mzuri wa sehemu katika Sheria hii na kusomeka “SEHEMU” katika kila ilipojitokeza neno “SURA” katika kichwa cha habari cha mswada huu.

Mheshimiwa Spika, katika Kifungu cha 54 Kamati inashauri kiweze kurekebishwa kama ifuatavyo:

- (a) maneno ya pembeni, kwa kufuta neno “fujo” na badala yake kuweka neno “ghasia”.

(b) kifungu kidogo cha (3), kwa kufuta neno “**fujo**” na badala yake kuweka neno “**ghasia**” kila mahala lilipojitokeza katika kifungu hiki.

Aidha, Kamati inapendekeza kufanyika marekebisho ya neno hilo “**fujo**” na kuweka neno “**ghasia**” kutokana na ukubwa na upana wa maana ya neno hili na jinsi lilivyo zoeleka katika jamii. Hivyo, itasaidia jamii kujua athari za mikusanyiko isiyo ya halali ni kosa na inaweza kusababisha makosa mengine dhidi ya utulivu wa jamii.

Mheshimiwa Spika, Kamati inashauri katika kifungu cha 115(2) kurekebishwa kwa kuongezwa muda wa adhabu badala ya miaka 25 iliyopo, iongezwe na kufikia miaka 30.

Mheshimiwa Spika, Kamati inapendekeza Kifungu cha 116 kinafutwa na kuandikwa upya na kufanya kuwa na kifungu kidogo cha kwanza (116(1)) na kifungu kidogo cha (116(2))kama ifuatavyo:

“116 (1) Mtu yeyote ambaye, anajua kwamba mwanamke, mwanamme, mtoto wa kike au mtoto wa kiume ana ulemavu wa akili, bila ya halali anamuingilia katika mazingira ambayo hayahesabiki kuwa ni kubaka, lakini mazingira ambayo yatathibitisha kwamba mkosaji alijua wakati wa kutenda kosa kwamba mwanamke huyo, mwanamme, mtoto wa kike au mtoto wa kiume alikuwa mwenye ulemavu wa akili, atakuwa ni mkosa na atapewa adhabu ya kifungo cha maisha.

(2) Mtu yeyote ambaye, anajua kwamba mwanamke, mwanamme, mtoto wa kike au mtoto wa kiume ana ulemavu wa akili, bila ya halali anajaribu kumingilia katika mazingira ambayo hayahesabiki kuwa ni kubaka, lakini mazingira ambayo yatathibitisha kwamba mkosaji alijua wakati wa kutenda kosa kwamba mwanamke huyo, mwanamme, mtoto wa kike au mtoto wa kiume alikuwa mwenye ulemavu wa akili, atakuwa ni mkosa na atapewa adhabu ya kifungo kwa kipindi kisichopungua miaka thelathini.

Mheshimiwa Spika, mtoto ni mtoto tu iwe mwenye ulemavu au asiwe na ulemavu, Kamati inaona sio busara adhabu za anayemfanyia makosa mwenye ulemavu zitafautike na mtoto au mtu asiyekuwa na ulemavu. Na kwa kuwa katika jamii yetu imekuwa suala la kwaida kubakwa kwa watoto au watu wazima wenye ulemavu wa akili. Hivyo, jamii hii haioni kuwa kufanya kitendo hiki kwa mtu mwenye ulemavu wa akili ni kumuongezea mzigo. Vile vile kuongeza jukumu kwa wazazi na walezi wa mtoto au mtu huyo pindipo atabeba ujauzito, kumuathiri kimwili au kumsababishia mardhi kwa makusudi kwa vile mja huyu hana uwezo wa kujitetea au kueleza kuwa ni nani anaehusika na kutenda kitendo hicho.

Mheshimiwa Spika, Kamati inasisitiza kuwa katika utekelezaji wa Sheria hii watu wenye kutenda makosa ya udhalilishaji kama yalivyoainishwa katika sehemu ya kumi na tatu kuanzia *kifungu cha 107 hadi kifungu cha 145* ndani ya Mswada huu, ambao wapo kwa lengo la kuwadhalilisha watu wenye ulemavu wa akili, watoto wadogo wa kiume na watoto wadogo wa kike na wengineo wasiojiweza basi ni vyema hukumu yao ikatekelezwa kama ilivyo pangwa katika Mswada huu wa Sheria baada ya kuupitisha katika Baraza lako tukufu, bila ya kuonenana muhali wala kupeana dhamana ili kuhakikisha janga hili limetoeka katika nchi yetu.

Mheshimiwa Spika, katika Kifungu cha 119 Kamati inashauri kurekebishwa kwa kufuta neno “**mitano**” na badala yake kuweka neno “**kumi**” mwishoni mwa kifungu hiki. Kamati inatoa ushauri huu wa kuongeza adhabu katika kifungu hiki unatokana na kushamiri kwa vitendo vya kuwanajisi watoto wa kiume kunakosababishwa na jamii kutozingatia thamani ya mtoto katika maendeleo ya Ulimwengu na Nchi yetu kwa ujumla.

Mheshimiwa Spika, aidha, adhabu hii inapaswa pia kuongezwa na kufikia miaka kumi katika mtu aliyetenda kosa kwa kifungu cha 120. Kamati inapendekeza

kurekebisha kwa kufuta neno “mitano” na badala yake kuweka neno “kumi” mwishoni mwa kifungu hiki. Vile vile, Kamati inaishauri jamii kutounga mkono juhudi za watu wenye kuendeleza vitendo vya udhalilishaji kwa kuwatafutia dhamana au kuficha ushahidi wakati wanapotenda makosa haya.

Mheshimiwa Spika, katika kifungu cha 133(b) Kamati inapendekeza kurekebisha kwa kufutwa na kuandikwa upya kifungu hiki kama ifuatavyo:

“(b) anamuingilia mnyama au anaingiliwa na mnyama; au”

Mheshimiwa Spika, kutokana na jamii kuednelea sana katika masuala ya teknolojia ya habari na mawasiliano pamoja na kushamiri kwa muingiliano wa watu mbalimbali katika jamii, kumekuwepo kwa baadhi ya wanawake wenye kufanya vitendo vya kinyama ambapo hapo awali ikidhaniwa vitendo hivyo ni kwa wavualana tu (vya kuwaingilia wanyama) lakini sasa mambo yamekuwa tofauti kwani na wanawake nao hushiriki katika kufanya kitendo hiki na wanyama kama inavyosikia kufanyika kwa mambo haya katika nchi zilizoendelea.

Mheshimiwa Spika, katika kifungu cha 216 kifungu kidogo cha (2)(c), Kamati inashauri kurekebisha kwa kufutwa na kuandikwa upya kama ifuatavyo:

“(c) anamchochea, anamuamrisha, anamsaidia au anamshauri mtu mwingine kujiunga na kundi la kihalifu,”

Aidha, mapendekezo hayo yametokana na kuongezeka kwa vikundi viovu na vya kihalifu katika jamii kwa madai kuwa hutokana na ugumu wa maisha. Kamati inashauri kuchukuliwa kwa hatua wale wote walioainishwa katika kifungu hiki ili iwe fundisho kwa vijana na watu wengine wenye kuendeleza makundi haya maovu yenye kuhatarisha maisha ya wakaazi na wegeni katika nchi yetu yenye fahari ya amani na utulivu.

Mheshimiwa Spika, katika kifungu cha 221 Kamati inapendekeza kurekebisha katika maneno ya pembeni, kwa kufuta neno “**mafindofindo**” na badala yake kuweka neno “**matonsisi**”. Aidha, Kamati inashauri kufuta neno “**mafindofindo**” na badala yake kuweka neno “**matonsisi**” kila lilipojitokeza katika kifungu hiki. Marekebisho hayo ni kutokana na mazoea na namna linavyotumika neno hili ndani ya jamii yetu. Hivyo, katika kulitumuia neno “**matonsisi**” linatoa maana sahihi na kila mmoja anaelewa maana ya neno hilo katika mazingira tofauti.

Mheshimiwa Spika, katika mapendekezo ya jumla, Kamati inashauri katika Mswada huu kila yalipotumika maneno “**mtu yoyote**” yasomeke “**mtu yeyote**” na lilipotumika neno “**yeyote**” kwa kumaanisha kitu, basi litumike neno “**yoyote**” hii itasaidia kuleta mtiririko mzuri wa matumizi ya sarufi katika lugha yetu ya Kiswahili.

HITIMISHO

Mheshimiwa Spika, Kamati yetu inaimani kwamba kukamilika kwa Mswada huu na kuweza kupita kwa kuwa Sheria kutapunguza muendelezo wa makosa mengi na makubwa katika jamii husan makosa ya udhalilishaji na makosa mengine ya kijinai. Hivyo, wataalamu wa Sheria na wahusika wengine katika utekelezaji wa Sheria hii wanahitaji umakini na ukomavu wa hali ya juu katika kusimamia na kutoa haki kwa kila mmoja ili kutoa fursa kwa jamii wasielewe kuwa Sheria hii inatekelezwa kwa watu wa hali fulani na wengine haiwahusu.

Mheshimiwa Spika, ni imani yangu kuwa Wajumbe wa Baraza hili Tukufu wamepata fursa ya kuupitia kwa kina Mswada huu, na kubaini maeneo kadhaa ya kuishauri Serikali kuhusu utekelezaji bora wa Sheria inayotarajiwa kutungwa

amabayo itatoa fursa kwa kila mmoja miongoni mwetu kupunguza ongezeko la makosa ya jinai katika mazingira ya nchi yetu, lakini pia na kuwadhibiti watoto wetu kutokana na matendo maovu.

Mheshimiwa Spika; hivyo, ni matumaini ya Kamati kwamba, Wajumbe wa Baraza hili Tukufu, watauchangia, wataujadili ipasavyo na hatimae kuupitisha Mswada huu na kuwa sheria ikiwa ni sehemu ya jukumu la Baraza, na hatimae kuipa fursa Serikali kutekeleza sehemu ya jukumu lake la utekelezaji.

Mheshimiwa Spika, aidha, nachukua fursa hii kuwashukuru kwa dhati kabisa Wajumbe wote wa Baraza lako tukufu kwa umakini wao na usikivu wa hali ya juu waliouonesha wakati wa uwasilishaji wa hotuba hii. Kamati inawaomba waujadili kwa kina na hatimae kuupitisha kwa ajili ya kuwekewa misingi iliyo bora katika utekelezaji wake ndani ya jamii ya Zanzibar.

Mheshimiwa Spika, NAOMBA KUWASILISHA.

Ahsante,

.....

(Mwantatu Mbarak Khamis)

Makamo Mwenyekiti,

Kamati ya Sheria, Utawala Bora na Idara Maalum,

Baraza la Wawakilishi,

Zanzibar